

NÉPÚJSÁG

2025. október 24., péntek

LXXVII. évfolyam

241. (22107.) sz.

Ára: 4⁰⁰ lej

(előfizetőknek 2⁶⁰ lej)

K Ö Z É L E T I N A P I L A P

„Ahol a hősokeet nem felejtik, ott mindig lesznek újak”

A szabadság napjára emlékeztek Marosvásárhelyen

Fotó: Nagy Tibor

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc hőseinek tiszteletére az RMDSZ marosvásárhelyi szervezete október 23-án, csütörtökön megemlékezést tartott. Az ünnepi műsor 17 órától ökumenikus istentisztelettel kezdődött a Keresztelő Szent János-plébánián, ezt követően a résztvevők fáklyákkal vonultak a Vártemplom melletti kopjafához, ahol a hősokekre emlékezve

koszorúztak. Az eseményen az RMDSZ helyi és megyei képviselői mellett Magyarország csíkszeredai főkonzulátusát dr. Both Hajnal konzul képviselte.

Szer Pálosy Piroska

(Folytatás a 3. oldalon)

Ne feledje
idejében megújítani
előfizetését!
Ha előfizet, biztosan
kézhez kapja,
féláron,
mint ha
megvásárolná!

Kezdődik a téli időszámítás

Október utolsó vasárnapján, 26-án átállunk a téli időszámításra, vagyis a hivatalos nyári idő hajnali 4 órakor 3 órára változik.

AKTUÁLIS

Kudarcból sikert

Benedek István

Nagy sikerként értékelte az európai alapokért felelős miniszter és főnöke, a kormányfő egyaránt, hogy a brüsszeli illetékesek háromhavi tárgyalás után rábólintottak az újjáépítési alap új változatára. Arról áradoztak, hogy sikerült megmenteni a haza energiabiztonságát és 4500 munkahelyet, annak révén, hogy üzemben maradhatnak azok a szénerőművek, amelyek bezárására ugyanennek a koalíciónak egy korábbi verziója tett vállalatást 2026 végétől. Amit akkor nagy mellénnyel vállaltak, azt nem sikerült betartani, de a kudarcot most oktatni való kommunikációs fogással változtatták sikeré.

Ami azt a több ezer családot illeti, amelyek asztalára innen került a betevő, ez tényleg siker, mert legalább egy ideig még megmarad a megélhetésük. A most áradozó politikusok egy szó nem sok, annyit sem fecséretek arra, hogy tulajdonképpen a szóban forgó szénerőművek bezárásának vállalására annak idején senki nem kényszerítette a hazai illetékeseket, maguktól buzdultak annyira neki a zöldülésnek, hogy négyéves átfutással bevállalták a dolgot. Csak aztán a jól ismert hazai tökéletlenkedéssel képtelenek

(Folytatás a 3. oldalon)

INGYEN FIZIOTERÁPIA küldőpapírral!

- Ingyenes kivizsgálás és kezelés küldőpapírral!
- Fiatal és jól képzett személyzet!
- Performáns és modern gépek!

**NOVEMBERI AJÁNLAT:
+ 2 nap BÓNUSZ
INGYEN!**

**Marosvásárhely,
Hadsereg tér 45 szám
Tel: 0772 070 391**

OKTÓBER

24

PÉNTEK

Ma SALAMON, holnap BLANKA és BIANKA napja

Az év 297. napja, hátravan 68 nap

IDŐJÁRÁS

Elvétve zápor

Hőmérséklet: max.: 14 °C min.: 2 °C

naptár

Isten éltesse!

BLANKA: germán névnek a latinisított formája, ami a spanyol nyelvből vált Európában ismertté. Jelentése: fényes, ragyogó, fehér.

BIANKA: a Blanka név olasz formája.

VALUTAÁRFOLYAM	
BNR: 2025. október 23.	
1 €	5,0823 lej
1 \$	4,3826 lej
100 Ft	1,3026 lej
1 g arany	580,0143 lej

ELŐFIZETÉS A SZERKESZTŐSÉGBEN IS!

Elfogadunk előfizetést lapunkra a következő hónapra a Népújság szerkesztőségében: Marosvásárhely, Dózsa György utca 9. szám, 2. emelet, 72-es iroda, naponta 10–14 óra között, szombat – vasárnap zárva. Tel. 0728-082-259.

A csütörtöki lottóhúzás nyerőszámai		
	39, 19, 2, 37, 4 + 5	NOROC PLUS: 4 6 5 2 6 4
	3, 14, 7, 2, 8, 23	SUPER NOROC: 0 3 6 7 0 7
	3, 18, 40, 24, 36, 14	NOROC: 1 6 1 1 9 5 3

M E G Y E I H Í R E K

Tizenkét napos terápiás program

A Bonus Pastor Alapítvány november 17–28. között szervezi meg az idei utolsó 12 napos terápiás programot szenvedélybeteg férfiaknak és nőknek, valamint felnőtt hozzátartozóiknak a magyarórdi terápiás otthonban. A program az előadások, szemináriumok, csoportfoglalkozások mellett kiscsoportos beszélgetéseket, személyes tanácsadást és igei elcsendesülést is tartalmaz. A felvétel egy előzetes interjú alapján történik, amelyre személyes jelentkezés szükséges. Maros megyéből McAlister Magdolnánál lehet jelentkezni, illetve további részletekről érdeklődni a 0752-246-814-es telefonszámon.

Ingyenes könyvturi a Tékánál

A Székelyföld Napok alkalmából október 24-én, pénteken (ma) 15-18 óra között a marosvásárhelyi Teleki–Bolyai Könyvtár ismét megtartja a lassan hagyománnyá váló tékás könyvturit. A nyitott könyvespolcra adományozott többzsáknyi könyv kerül ki ilyenkor az árkádok alatt felállított standokra. Kortárs szerzők, házi olvasmányok, ponyva, gyerekkönyvek és lexikonok egyaránt bekerültek az elmúlt hónapokban a vásárhelyi polcokról a Téka kapuja alá, ezekből lehet ingyen válogatni.

Hálaadó unitárius istentisztelet Marosszentgyörgyön

Marosszentgyörgyön az unitárius templom építésének harmincadik évfordulója alkalmából október 26-án, vasárnap 11 órától ünnepi hálaadó istentiszteletet tartanak. A szószéki szolgálatot Balázs Sándor nyugalmazott unitárius lelkész végzi, akinek a nevéhez fűződik a gyülekezet megalapítása és a templom építése – tájékoztatott Kis Csaba az egyházközség részéről.

Megnyílik a felújított hullőház

Október 24-én, pénteken (ma) 12 órakor nyitják meg a marosvásárhelyi állatkert felújított hullőházát. Ekkor lehet majd először megcsodálni az újjászületett tér új lakóit: egy hím kockás pitont, egy kacagójancsi nevű egzotikus madarat, valamint a hullőház harmadik kajmánját. A trópusi ház is új lakókkal büszkélkedhet – négy afrikai sarkantyús teknőssel, két tragopánnal, négy nemespapagájjal és tíz törpepapagájjal –, amelyek már látogathatók. Az új egyedek a nyíregyházi és a miskolci állatkertből érkeztek. Időn ősszel összesen 33 új állattal bővült az állomány.

Hírszerkesztő: Nagy Székely Ildikó

Román és magyar futballbajnoki mérkőzések a televízióban

Október 24., péntek:

* 17.30 óra: FK Csíkszereda – Petrolul 52 Ploiești (Szuperliga, 14. forduló)

* 20.30 óra: Campionii FC Argeș Pitești – Bukaresti Dinamo 1948 (Szuperliga, 14. forduló)

Október 25., szombat:

* 15.30 óra: Puskás Akadémia FC – MTK Budapest (NB I, 11. forduló)

* 16.00 óra: Galaci Suporter Club Otetul – Kolozsvári FCU (Szuperliga, 14. forduló)

* 18.00 óra: Diósgyőri VTK – Paksi FC (NB I, 11. forduló)

* 20.30 óra: Nyíregyháza Spartacus – Kolorcity Kazincbarcika (NB I, 11. forduló)

* 21.00 óra: Kolozsvári CFR 1907 – Konstancai FCV Farul (Szuperliga, 14. forduló)

Október 26., vasárnap:

* 13.45 óra: Kisvárdá Master Good – ETO FC Győr (NB I, 11. forduló)

* 14.00 óra: Bukaresti Metaloglobus – CSU Craiova (Szuperliga, 14. forduló)

* 16.00 óra: Debreceni VSC – Újpest FC (NB I, 11. forduló)

* 18.30 óra: Ferencvárosi TC – Zalaegerszegi TE FC (NB I, 11. forduló)

* 20.30 óra: Bukaresti FCSB – Aradi UTA (Szuperliga, 14. forduló)

Október 27., hétfő:

* 17.30 óra: FC Botosán – Nagyszebeni Hermannstadt (Szuperliga, 14. forduló)

* 20.30 óra: Bukaresti Rapid 1923 – Unirea 04 Slobozia (Szuperliga, 14. forduló)

A román bajnoki mérkőzéseket a DigiSport és a Prima Sport, a magyar NB I-es találkozókat az M4 Sport vagy az M4 Sport+ televízió közvetíti.

Szoboszlai-gól és -gólpassz, a Liverpool megszakította rossz sorozatát

Szoboszlai Dominik góljának és gólpasszának is köszönhetően a Liverpool 5-1-re nyert az Eintracht Frankfurt otthonában a labdarúgó Bajnokok Ligája alapszakaszának szerdai harmadik fordulójában.

Az angol bajnoksapatnál Szoboszlai végigjátszotta az összecsapást, Kerkez Milos ugyanakkor ezúttal nem kapott lehetőséget.

A frankfurtiak a 26. percben megszerezték a vezetést, de az első félidő hajrájában – a 35. és a 44. perc között – a Liverpool háromszor is betalált, így még a szünet előtt megnyugtató előnybe került. A harmadik találatot a magyar válogatott csapatkapitánya készítette elő egy szögletrúgással.

A Liverpool a fordulás után sem állt le, Gakpo gólja után Szoboszlai lőtte ki jobbal, 18 méterről a jobb alsó sarokot, csapata pedig gólzáporos sikerrel vetett véget négymérkőzéses vereségsorozatának.

A Bayern München odahaza simán verte a Club Brugge-t, a klubvilágbajnok Chelsea pedig eseménydús mérkőzésen nyert az Ajax ellen: a

hollandok Kenneth Taylor szabálytalansága miatt a 15. perctől emberhátrányban futballoztak, a Stamford Bridge közönsége pedig a piros lapon kívül három tizenegyest is láthatott az 5-1-es hazai diadalt hozó összecsapáson.

A Real Madrid a Juventus hazai 1-0-s legyőzésével őrizte meg makulatlan mérlegét.

Eredményjelző

Bajnokok Ligája, alapszakasz, 3. forduló: Eintracht Frankfurt – Liverpool 1-5, Chelsea – Ajax Amsterdam 5-1, Atalanta – Slavia Prága 0-0, Sporting Lisszabon – Olympique Marseille 2-1, AS Monaco – Tottenham Hotspur 0-0, Real Madrid – Juventus 1-0, Bayern München – Club Brugge 4-0, Galatasaray – Bodö/Glimt 3-1, Athletic Bilbao – Qarabag 3-1.

kalommal megemlékeznek a 10 éve elhunyt Fodor Imre néhai polgármesterről, a Székely Nemzeti Tanács volt elnökéről is.

A moldvai csángók ma – előadás Szovátán

Szováta város önkormányzata és a Bernády Közművelődési Egylet aktuál-társadalmi előadást szervez A moldvai csángók ma címmel. A moldvai csángó magyarok társadalmi, gazdasági, oktatási, kulturális helyzetének látványos változásairól Csortán Ferenc értekezik. Minden érdeklődőt szeretettel várnak október 30-án, csütörtökön 18 órától a Városháza dísztermében.

Nők a 19. századi marosvásárhelyi nyilvánosságban – tematikus sétá

Október 25-én, szombaton délelőtt a Korzo Egyesület és a Gemma Book Café 1,5-2 órás tematikus sétát szervez Marosvásárhelyen Csak a jótékonykodás? Nők a 19. századi marosvásárhelyi nyilvánosságban címmel. A sétát Újvári Dorottya művészettörténész vezeti. Találkozás: Gemma Book Café, Bolyai utca 10. sz., 11 órakor. Jegyár: 35 lej; diákoknak, nyugdíjasoknak 25 lej. A helyek száma korlátozott, a részvétel feltétele a regisztráció, valamint a jegy megváltása a séta előtt minimum 30 perccel. Regisztráció: <https://forms.gle/CS2M189BwrirnVfm7>.

Előadás a védikus szimbolikáról

Mítosz vagy modern valóság? Kalandozások a védikus szimbolika világában címmel tart előadást dr. Kovács István november 10-én, hétfőn 18 órától Marosvásárhelyen, a Bolyai tér 15. szám alatt (a Borsos Tamás utca sarkánál). A belépés adományalapú.

NÉPÚJSÁG

MAROS MEGYEI NAPILAP

Kiadja az IMPRESS KFT.

FŐSZERKESZTŐ:

Karácsonyi Zsigmond

FŐSZERKESZTŐHELYETTES:

Vajda György

LAPSZERKESZTŐ:

Benedek István

MUNKATÁRSÁK: Bodolai Gyöngyi, Farczádi Attila, Menyhárt Borbála, Mezey Sarolta, Mózes Edith, Kaáli Nagy Botond, Nagy-Bodó Szilárd, Nagy Miklós, Nagy Székely Ildikó, Nagy Tibor (fotó), Szer Pálósy Piroska, Szeredai Vivien. **KORREKTÚRA:** Horváth Éva, Szabó Ivett. **TÖRDELÉS:** Donáth-Nagy György, Makkai Melánia, Vajda Gyöngyi. **FŐKÖNYVELŐ:** Nagy Melinda. **REKLÁM-LAPTERJESZTÉS:** Madaras Éva Adrienn. **APRÓHIRDETÉS:** Petres Emília. Tel.: munkanapokon 9–14 óra között 0265-268-854, délután: 0728-082-259, e-mail: reklam@e-nepujsag.ro **SZERKESZTŐSÉG:** 540015 Marosvásárhely, Dózsa György út 9. szám, II. emelet. **Internet:** www.e-nepujsag.ro **E-mail:** nepujsag@e-nepujsag.ro **Telefon:** titkárság: 0265-266-780; tel/fax: 0265-266-270. **Nyomda:** Palatino. A szerkesztőség véleménye nem feltétlenül azonos a szerzők véleményével. **Előfizetés a postahivatalokban, a postásoknál és a szerkesztőségben:** tel. 0728-082-259. **Hirdetési irodánk nyitvatartási rendje:** hétfő, kedd, szerda, csütörtök: 9–15, péntek: 9–14 óra között, szombat, vasárnap: zárva.

6423578000069

ISSN 1220-3475 (print);

ISSN 1584-3238 (online)

A szabadság napjára emlékeztek Marosvásárhelyen

(Folytatás az 1. oldalról)

A 88 éves *Kelemen Kálmán* az ’56-os forradalom és szabadságharc erdélyi hőseinek nevében emlékezett. Mint mondta, a hét év börtön számára nyereséget is jelent, mivel olyan értékes emberekkel hozta őt össze a sors, akiknek tudása meghatározta az életútját, a szenvedése nem volt hiábavaló.

Egy nappal korábban, október 22-én, szerdán Marosvásárhelyre látogatott Gulyás Gergely, a magyarországi miniszterelnökséget vezető miniszter, aki a helyi politikusokkal találkozott, és megkoszorúzták az 1956-os szabadságharc hőseinek emlékére emelt kopjafát.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc Magyarországnak a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharca, mely október 23-án a budapesti diákoknak az egyetemekről induló békés tüntetésével kezdődött. Az október 23-i budapesti tömegtüntetés a kommunista pártvezetés ellenséges reakciója és a fegyvertelen tömegre leadott véres sortűz következtében még aznap éjjel fegyveres felkeléssé vált, amely a kormány bukásához, a szovjet csapatok visszavonulásához, majd az or-

Kelemen Kálmán

Fotók: Nagy Tibor

szág demokratikus átalakulásának megkezdéséhez vezetett. November első napjaiban az új kormány megkezdte a tárgyalásokat a Szovjetunióval a szovjet csapatok teljes kivonásáról.

A szovjet politikai vezetés azonban a kezdeti hajlandóság után meg gondolta magát, és november 4-én hajnalban a szovjet csapatok hadüzenet nélküli háborút indítottak Magyarországgal ellen.

Az aránytalanul nagy túlerővel szemben egyedül maradt ország több napon át folytatott hősi harca végül elbukott, és a következő év januárjától tömegesen börtönöztek be a forradalom résztvevőit, sokukat kivégezték.

Autóval próbált nekihajtani egy férfi a bukaresti orosz nagykövetség kapujának

Autóval megpróbált nekihajtani a bukaresti orosz nagykövetség bejáratát egy kábítószer hatása alatt álló férfi csütörtökre virradóra, a csendőröknek azonban sikerült feltartóztatniuk – közölte a külképviselet védelmét ellátó fővárosi csendőrség.

Az Agerpres hírügynökség által idézett közlemény szerint az incidens hajnali 3 óra 15 perckor történt. A diplomáciai képviseletnél őrszolgálatot teljesítő csendőr szóbeli felszólítására a kapuhoz közeledő gépkocsivezető megállt, még mielőtt a külképviselet területére ért volna. A nem sokkal később

helyszínre érkezett erősítés – további két csendőri egység és a Román Hírszerző Szolgálat (SRI) terrorelhárító egysége – láttán a férfi megpróbált elmenekülni az autóval, de útját állták és elfogták.

A közlekedésrendészet munkatársai által végzett ellenőrzés során kiderült, hogy a férfi jogosítvány nélkül vezetett, a drogteszt pedig benzodiazepin és amfetamin jelenlétét mutatta ki a szervezetében. Az 53 éves román állampolgárságú férfit bekísérték az igazságügyi orvostani intézethez vérvételre, majd a közlekedésrendészethez továbbították ellenőrzésekre.

A csendőrségi közlemény szerint a

diplomáciai képviselet biztonságát nem fenyegette veszély, az incidensben senki nem sérült meg, és jelentős anyagi károk sem keletkeztek.

Az orosz nagykövetség Facebook-bejegyzése szerint „a külképviselet kapuja elé érkezett” férfival a szolgálatot teljesítő csendőr megpróbált szóba állni, de az illető kiabálni kezdett, „nem megfelelő viselkedést tanúsított”, és autójával megpróbált elmenekülni, de a csendőrök és terrorelhárítók őrizetbe vették.

A román média úgy tudja, hogy a gyanúsítottat – egy bukaresti fogorvost – kihallgatása után szabadon engedték. (MTI)

Belgium csak közös garanciák mellett támogatja az orosz eszközök átadását Ukrajnának

Belgium csak akkor támogatja a belga és európai bankokban őrzött, de egyelőre elérhetetlenné tett orosz állami eszközök átadását Ukrajnának, ha az Európai Unió tagállamai teljes kockázatmegosztást vállalnak, és egységesen lépnek fel az ügyben – jelentette ki Bart De Wever belga miniszterelnök Brüsszelben csütörtökön, az uniós tagországok vezetőinek találkozója érdekében.

A belga kormányfő három feltételhez kötötte országa támogatását: a teljes kockázatmegosztáshoz, a visszafizetés esetére vonatkozó garanciákhoz, valamint ahhoz, hogy minden tagállam, amely orosz eszközöket immobilizált, együtt lépjen fel.

„Ha ez a három észszerű követelés teljesül, akkor továbbléphetünk. Ha nem, mindent meg fogok tenni európai és nemzeti szinten, politikailag és jogilag egyaránt, hogy megállítsam ezt a döntést” – hangsúlyozta De Wever.

A miniszterelnök szerint teljes átláthatóságra van szükség a kockázatokról, a jogi alapokról és az orosz eszközök helyzetéről. Emlékeztetett, hogy Belgiumban található az orosz ál-

lami vagyon jelentős része, de más országokban is vannak ilyen eszközök, ezért a döntés nem hárítható kizárólag Belgiumra. Luc Frieden luxemburgi kormányfő azt mondta: előrelépésnek tartja, hogy nem kerül sor az immobilizált orosz eszközök elkobzására, mivel az jogi szempontból nem lenne megvalósítható. Luxemburg ugyanakkor támogat minden olyan jogilag megalapozott intézkedést, amely több orosz pénzeszközt tud Ukrajna támogatására fordítani.

Kristen Michal észt miniszterelnök szerint fenn kell tartani a nyomást Oroszországon. „Az egyik legfontosabb téma ma az, miként lehet felhasználni az orosz befagyasztott eszközöket, és ezzel is fokozni a nyomást Oroszországra, hiszen egyetlen diktátor sem tud háborút folytatni pénz nélkül” – fogalmazott.

Evika Silina lett kormányfő hangsúlyozta: minden uniós tagállamnak garanciát kell vállalnia arra az esetre, ha később jóvátételi kifizetésekre kerül sor Ukrajna javára, hogy a teher ne csak Belgiumra háruljon, különösen a később felmerülő jogi kérdések miatt. „Valószínű, hogy Oroszország bírósági eljárásokat kezdeményez majd, ezért nagyon jól fel kell készülnünk” – tette hozzá a lett miniszterelnök. (MTI)

ORSZÁG – VILÁG

Románia kiléphet az Energia Charta egyezményből

Csütörtöki ülésén a kormány jóváhagyta azt a törvényjavaslatot, amely előírja Románia kilépését az Energia Charta egyezményből (ECT), abból az 1998-ban hatályba lépett többoldalú megállapodásból, amelynek célja az volt, hogy elősegítése az energiaágazat nemzetközi együttműködését nyitottabb és versenyképesebb piacok létrehozása révén. A kormány közleménye szerint ezt a szerződést 1994-ben írták alá, és 1998-ban lépett hatályba, de az európai energia- és éghajlat-politika jelenlegi helyzetében rendelkezései elavulttá váltak, és ellentmondanak az európai zöldmegállapodás és az éghajlatváltozásról szóló párizsi megállapodás célkitűzéseinek. A tervezet a parlamentben kerül megvitatásra. (Agerpres)

A védelmi miniszter szerint lelövik a légtérsértő orosz drónokat

A román hatóságok le fogják lőni az ország légterét megsértő orosz drónokat – jelentette ki szerdán Ionuț Moșteanu védelmi miniszter. A parlamentben nyilatkozó tárcavezetőt arról faggatták az újságírók, hogy lelövik-e a román hatóságok az ország légterébe engedély nélkül behatoló orosz drónokat. A miniszter azt válaszolta, hogy a művelet parancsnokának minden esetben engedélye lesz a drónok lelövésére. Moșteanu megerősítette, hogy az elmúlt éjszaka is megközelítették az országhatárt orosz harci drónok, mire a román légierő, valamint a Romániában légirendészeti szolgálatot teljesítő német légierő gépei is felszálltak, és engedélyük volt a drónok lelövésére, ha megsértik a román légteret. (Agerpres)

Gázcsőrepedés miatti szivárgásra gyanakszanak a nyomozók a tömbházrobbanás ügyében

A nyomozók fő hipotézise az, hogy egy gázcsőrepedés miatti szivárgás okozott robbanást a Rahovei lakótelepi tömbházban – jelentette ki szerdán a bukaresti rendőrség bünyügyi osztályának vezetője. Cristian Gheorghe sajtótájékoztatón elmondta, hogy a helyszíni vizsgálat valószínűleg még egy-két hétig fog tartani. Biztosította a közvéleményt arról, hogy egyelőre semmilyen jel nem utal idegenkezűsége. Közölte, hogy a nyomozók a föld alatti gázvezetéken egy repedést, mellette pedig egy elektromos kábelt találtak, amelyeket a petrosényi INSEMEX szakemberei fognak megvizsgálni. Nekik kell majd választ adniuk arra, hogy rövidzárlat okozta-e a gázvezeték sérülését. (Agerpres)

Kudarcból sikert

(Folytatás az 1. oldalról)

voltak időben felépíttetni az ezek kapacitását kiváltani tervezett gázerőműveket.

Arról sem esett sok szó, hogy mi lett azzal a 2,6 milliárd euró uniós támogatással, amit időközben az említett szénérőművek bezárása fejében kapott a kormányzat. Csak sejteni lehet, hogy ezek a milliárdok is ott vannak valahol az útközben eltűntek között. Ugyanis a mostani bejelentés során a miniszter kifejtette, hogy az újjáépítési program új változatában ennek a teljes kereke 21,4 milliárd euró, amiből 13,5 milliárd támogatás, 7,8 milliárd pedig kedvezményes hitel. Ez a bizonyos 21 milliárd euró is meglehetősen kevesebb az eredeti értékénél. Bő négy éve, amikor az alap eredeti változatát bütykölték össze, a politikusok 28,5 milliárd euró megszerzéséről áradoztak. Ennek legalább a negyede már elúszott azokon a beruházásokon, amiket megígérték a választóknak, de már teljesen biztos, hogy a program jövő évben esedékes lezárásáig nem tudnak elvégezni, sok belengetett munkálatnak neki sem fogtak. Nem fogadnánk nagy tétben arra sem, hogy a még megmaradt 21 milliárdos pályázati keret sikerül maradéktalanul lehívni. Mert itt az irigylésre méltó halandzság mellett a csapnivaló munkavégzés sem változik.

És ha már energiabiztonságot emlegettünk, a kormány most egy másik kudarc kijavításán is dolgozik. Állítólag stratégiát készítenek arról, hogy csökkentsék a villamos energia árát, mert végre az illetékeseket is meg rázta a felismerés, hogy szép hazánkban a vén földrész legdrágább áramát fogyasztjuk. Mondjuk olyan nagyon nehéz dolguk ebben sincs, legalábbis abból kiindulva, hogy a villany árának nagyságrendileg fele az előállítási költség, a másik fele meg adó és illeték. Ezeknek a sarcoknak a csökkentésével olcsóbbá lehet tenni az áramot legalább a háztartási fogyasztók számára, ha van rá akarat. Ha már nem volt ész okosan beruházni, hogy azért legyen olcsó az energia, marad ez megoldásnak.

Örmény múlt, török jelen

Dr. Ábrám Zoltán

Törökország keleti felén, Kelet-Anatóliában jártam. Az egymillió lakost meghaladó Van város mintegy harmincezer diákot befogadó egyetemén az oktatók számára elérhető Erasmus-programban vettem

1920-ban elfoglalt örmény területek

részt. Egyúttal lehetőséget kerestem arra, hogy jobban megismerjem az egykori Örmény-felföld (Kelet-Anatólia) néhány fontos, jelképes települését. Hogy közelebbről megismerjem az örmény múlt még fellelhető, számos esetben az arra járó elől rejtőzködő sok száz, ezer éves keresztény emlékeit. Hogy megismerkedjek a kelet-kis-ázsiai nyüzsgő élettel, a nemzetállamiság és a katonai erőfitogtatás pilléreire épülő török jelennel, sikeres országépítéssel. Hogy csodálattal szemléljem a semmilyen kisebbségi joggal sem rendelkező kurd nép élniakarását, és a hírekből ismert fegyveres ellenállásra épülő szabadságszere-tete melletti kedvező népességi mutatóira épülő bizakodó jövőképet.

Isztambuli átszállással a szel-dzsuk-török építészeti remekműveket őrző Erzurumba érkeztem, ahonnan a szomszédos tartomány székhelyére, az első világháború küszöbén orosz fennhatóság és kulturális befolyás alatt álló Karsba jutottam el busszal, hogy az egykor Bagdaddal vagy Teheránnal vetélkedő Ani romvárosába zárandokoljak el a mai örmény határ mellé. Ezt követték a napjainkban milliós Van városában eltöltött napok, az egyetemi programok, szakmai eszmecserék, számunkra megszervezett szabadidős programok, az ismerkedés a közel háromezer éve egész Kis-Ázsiában uralkodó urartu kultúrával, s a Van-tó környéki örmény

kolostorok gyöngyszemével az Ah-tamarról Akdamarra névmódosított szigeten. Végül az iráni határt is „súroló” oda-vissza buszozással jutottam el az Ararát-hegység lábához, a rövid ideig fennálló és senki által el nem ismert önálló kurd Ararát Köztársaság központjába (Doğubayazıt), annak környékére, a bibliai Noé bárkájának a földrajzi képződmények által meghatározott legendás helyszínére.

A mintegy 400 ezer km² területű Kelet-Anatólia-fennsík nagyjából Törökország-hoz tartozó földrajzi tájegység, magassága 1500–2000 m, de számos hegycsúcs négyezer méter fölé emelkedik, sőt a Nagy-Ararát 5137 méteres. Vulkáni képződmények (lávamezők, vulkáni kúpok), gyűrődéses hegységek, sztyeppek és félsivatagok alkotják, bár az éghajlatváltozás hatásai erre a vidékre is kiterjednek. Kelet-Anatóliát valamikor Örmény-felföldként emlegették a Kaukázus-hegység folytatásaként. Földrajzilag hozzávetőlegesen az egykori örmény királyság, Nagy-Örményország területét fedi le. Napjainkban egy kis része magába foglalja egész Örményországot, míg területe leginkább Törökország keleti részét teszi ki, továbbá Grúzia (új megnevezésként: Georgia) déli, Azerbajdzsán nyugati és Irán északnyugati része tartozik ide.

Anatólia (Kis-Ázsia) az ókorban több civilizációnak és királyságnak volt a bölcsője. Több ókori birodalomnak itt volt a központja, vagy területe részben átnyúlt Anatóliába. Éltek itt akkádok, asszírok, hettiták, majd a perzsa birodalom hatása, Nagy Sándor terjeszkedése, az ókori görög, majd római kultúra hatása alá került. Konstantinápoly (Bizánc) a keleti kereszténység megtestesítője volt hosszú évszázadokon át. A 11. században a szeldzsukok egyesítettek számos anatóliai fejedelemséget, majd háromszáz éves uralmukat a közülük kiváló oszmánok folyamatos terjeszkedése követte. A Bizánci Birodalom és fővárosa elfoglalásával fél évezredes török uralom következett. Az Oszmán Birodalom utolsó évtizedeiben az államot egy nacionalista politikai alakulat, az Ifjútörök mozgalom irányította. Az ő

hatásukra lett a birodalom Németország szövetségese az első világháborúban, és a nevükhöz fűződik a máig be nem ismert tragédia, az örmény népirtás.

Az örmény népirtás (örmény genocídium, nagy sorscsapás) mintegy másfél millió örmény erőszakos kitelepítése, haláltáborokba küldése és egy részük lemészárlását jelentette 1915-1917 között az Oszmán Birodalomban. A tudományos körökben elfogadott nézet szerint 600–800 ezren veszítették életüket. Az örmények megsemmisítésére tett szervezett akciót eddig csupán 34 ország ismerte el hivatalosan népi-értéktárásként. Törökország háborús cselekményének tekinti hozzávetőlegesen kétszázezer áldozattal, és létjogosultságát igazolja az örmények orosz haderővel való összejátszása miatt, miközben az országban napjainkban is tilos örmény genocídiumról beszélni.

Az első világháború kitörésekor az Oszmán Birodalomban hozzávetőleg kétfélmillió örmény élt, nagy részük egyetlen nagy tömbben Kelet-Anatóliában, az egykori Nagy-Örményország helyszínein, de sok örmény lakott a birodalom nyugati részében is, különösen Konstantinápolyban és környékén. Már a 18-19. században is bizonyos rendszerességgel folytak örmények elleni „kiseb” (ezres, tízezres nagyságrendű) mészárlások, a 19. századtól kezdve pedig kimutatható az örmény kisebbség teljes megsemmisítésére irányuló szándék a törökök részéről.

Az örmény genocídium kezdetének dátuma 1915. április 24-e, amikor az oszmán kormány összegyűjtött és bebörtönzött körülbelül kétszázötven örmény értelmiségit, majd még aznap éjjel valamennyiüket kivégezték. Nemsokára a török parlament elfogadta a kitelepítési törvényt, és felhatalmazta a hadsereget arra, hogy kitelepítsenek bárkit, akiről „úgy érzik”, veszélyt jelent a nemzetbiztonságra. A kezdeti atrocitások örmény túlélőit a szíriai Dajr ez-Zaur városába és az azt körülvevő sivatagba meneteltették. Az éhezés és betegségek okozta halálozási arány nagyon magas volt, és a helyzetet csak rontotta a hatóságok brutális bánásmódja. Minden bizonnyal huszonöt nagyobb koncentrációs tábor létezett, s a tömeggyilkosságok túlélőit a kisebb táborokban gyakran nem közvetlenül ölték meg: embereket tömegeit elégették, megmérgezték, vagy vízbe fojtották.

Az első világháborút követően a török politika sajátos és váratlan fordulatot vett. Miközben a szintén vesztes Magyarország területének kétharmadát elveszítette a rá vonatkozó békekötés során, és ez ellen

csak szavakkal és igazságérzetére való apellálással védekezett, saját hadseregét lefegyverezve és a kommunista eszmét megcsillogtatva, addig Törökország nem nyugodott bele a vesztes háborút lezáró sévres-i békeszerződésbe. Katonai ellenállást szerveztek, és négy éven át tartó függetlenségi háborút követően a török haderők kiszorították az országuk különböző részeinek elfoglalására törekedő angol, olasz, görög, francia csapatokat, sőt keleten az Örményországhoz csatolt területeket is sikerült visszahódítaniuk. A szultánátus eltörlését kimondó országgyűlés létrehozása, a köztársaság kikiáltása megteremtette a feltételeket egy merőben új, lausanne-i békeszerződés megkötésére. Létrejött a modern, világi és Nyugat-orientált török állam, ahol az iszlám akár szabados gyakorlása jól megfér a NATO-tagsággal, vagy éppenséggel a rokon népek némi-keppen retrográd országainak a támogatásával. Ahol igyekeznek az örmény múlt csíráit is eltüntetni, ahol a 20 milliós kurd és kurd származású közösség semmilyen joggal sem bír.

Bár alkotmánya szerint Törökország magát nemzetállamként meghatározó ország, területén a törökök kívül nagy számban élnek különböző kisebbségek. Erről a tényről azonban az állam és szervei nem óhajtanak tudomást venni, és amennyiben említésre kerülne, úgy felfuvalkodnak, mint a pulyka. Jelképes hát, hogy az ország eddigi hivatalos neve, a pulykát megnevező angol Turkey helyett a török kormány kérésére, az ENSZ jóváhagyásával két éve a török Türkiye használatos, amit a modern kori Törökország alkotmánya rögzít. A vesztes első világháború után úgy került sor az Oszmán Birodalom felbomlására, hogy a népevezér, Mustafa Kemal Atatürk irányítása alatt megszilárdult az 1923 októberében kikiáltott köztársasági forma és az ország elnevezése.

Amúgy a türk szó jelentése: „erős”. Ez a tömör kifejezés az ország kisebbségpolitikájára is teljes mértékben igaz. A kisebbségi identitás gyakorlása szinte semmilyen támogatást sem kap az államtól, amely igyekszik saját katonai erejét demonstrálva rendet teremteni. Miközben az Európai Unióba vágyó Törökországot nemcsak földrajzi elhelyezkedése, hanem még inkább az emberi jogok helyzete távolítja el az európai értékektől.

Törökország népessége folyamatosan gyarapszik, meghaladta a 85 millió főt. Az 1960-as statisztikákhoz képest az ország lakossága háromszorosára nőtt, csak az elmúlt három évtizedben Románia és Magyarország összlakosságával nőtt. Közel minden ötödik állampolgár a fővárosban, Isztambulban él, ami e nagy ki-

Örmény múlt

terjedésű ország számára mégiscsak Isztambul-központúságot jelent, ami a repülés korában könnyen meg is valósítható.

Ugyanakkor Törökország egy olyan nemzetállam, amelyben az ország lakosságának 25-30 százaléka kisebbség. A legszigorúbb becslések alapján is 20%-ot, más forrás szerint 17%-ot az ország keleti területein, valamint a nagyobb városokban élő kurdok tesznek ki. A 15 vagy 20 millió személyre tehető kurd kisebbség mellett mintegy másfél millió grúz, egymillió cserkesz (egy kaukázusi nép), közel egymillió azeri, valamint egyéb népcsoportok élnek az országban. Az örmények száma hetvenezernél kevesebb. (Megjegyezném, az örmény genocídium során volt olyan nagyváros, ahol az örmény áldozatok száma megközelítette ezt a létszámot.)

A múlt század hatvanas éveitől sok török állampolgár hagyta el országát a jobb megélhetés reményében. Legtöbben a munkaerőhiánnyal küzdő Németországban vendégmunkások, ott telepedtek le. Egy hivatalos felmérés szerint mintegy kétmillióan, de a valóságban ennek két-háromszorosáról van szó. Németországi török vendégmunkásokként emlegetjük őket, bár meglehet, akár felerészt kurdokról van szó. Nekünk, romániai magyaroknak sem esne, esik jól, ha Magyarországon vagy másutt román vendégmunkásokként emlegetnének, emlegetnek. A török (kurd) diaszpóra kiterjed továbbá Hollandia, Franciaország, Belgium, Ausztria, sőt Oroszország, vagy éppenséggel a tengeren túl (Amerikai Egyesült Államok, Kanada) egyes vidékeire is.

Török jelen

A természet kalendáriuma (DCXCII.)

Kiss Székely Zoltán

Levelet kéne írnom neked arról,
ahogy az ősz a lelkemben barangol,
és olyan némára festi a tájat,
mintha fénye lenne a hallgatásnak.
A nap egyre messzebb egekről éget,
az árnyékok már mindent körbeérnek,
a hideg nő: átfúj csenden, kabáton.
Ablakom, ajtóm, álmaim bezárom,
és bentről, ahol semmi sem alázhat,
nézem a magukat égető fákat.
Paraszak hullnak, s mégis mintha könnyek
áztatnák el a horzsolt arcú földet.
A szél hirtelen lázad. Dönti, tépi
a világot mindenütt, ahol éri,
mintha büntetné, mert lemond magáról.
Idebentről minden annyira távol

történik, mintha nem is élet lenne,
s mégis a halál foganna meg benne.
Ahogy átnézek a letarolt kerten,
érzem, hogy vádol, amit kint feledtem,
a hulló levél üres szeme vádol,
mert nem emelem égre föl a sárból,
vádol a fa, mert lombjával nem égek,
vádolnak szélbe rekedt messzeségek,

és már nem írhatok levelet arról,
ahogy az ősz lelkemből elbarangol,
mert kirabolt. De olvasd el, ha érted
hómezők lapjain az ürességet.

Gál Éva Emese Levelével indulok neki
október utolsó hetének.

Október 24-én kezdődik a skorpió hava.
Vége a föld termékeny periódusának, halált
susog az őszi szél, vigasztalanul esik,
a szürke ég, a feketülő táj gyászol. Ez a holtak
hava. Nem csoda, hogy összegyűlnek az or-
vosszentek jeles napjai a hónap közeledtével,
s **Ráfael**, a haldoklók vigasztalója áll a Skor-
pió ajtajában, az év betegágánál. Ám a ter-
mészet halála nem végleges. E halál
tetszhalál csupán, téli álom, magzati állapot.
A mag földbe temetése új termést, újjászüle-
tést ígér. Ez a vigasztaló gondolat hatja át a
hónap szimbólumvilágát.

A fiútól egyszer megkérdezte az őszi este:
– Miért mondtad meg a leánynak, akit sze-
retsz, hogy nem tudsz nélküle élni?
A fiú azt felelte:
– Mert úgy érzem, hogy nem tudok nélküle
élni.
Az őszi este tovább kérdezte:
– Miért mondtad a leánynak, hogy kíváncs
a csókját?
A fiú felelte:
– Mert kívánom a csókját.
Az őszi este elfeketedett és éjszakává vált.

Szétterjedt benne a sötétség. Mindent elfö-
dött.

Akkor a fiú azt kérdezte az őszi éjszakától:
– Lehet-e szent az a szerelem, amelyet ala-
koskodással kell megfakasztani?
Az őszi éjszaka azt felelte:
– Nem lehet.
A fiú tovább kérdezte:
– Lelkek találkozása-e az a szerelem, ahol
a lelkek elfödik egymás elől legőszintébb vá-
gyaikat?

Az éjszaka azt felelte:
– Nem az.
És lassan hajnallá derengett. Árnyakat ne-
velt félénken fölugárzó fényességéből. Az ég
aljára fénycsíkokat rajzolt.
Akkor a hajnal megkérdezte:
– Akarod-e, hogy égjen, perzseljen az ajka,
amikor az ajkadhoz ér?
A fiú azt felelte:
– Akarom.
A hajnal tovább kérdezte:
– Akarod-e, hogy mindig jobban szeres-
sen?

A fiú felelte:
– Akarom.
És várta a Napot, hogy valamit megkér-
dezzen tőle. Várta a fölemelkedő Fényt, a vi-
lágosságot, hogy valamit megtudjon tőle. És
amikor a Nap elugrott a látóhatár széléről,
megkérdezte:
– A lelke-e vagy a csókja?
A nap mögött fölzúgott a hajnal:
– A csókja!
A hajnal mögött fölzúgott az éjszaka:
– A lelke!
De a Nap semmit sem felelt. A Nap nem tu-
dott válaszolni a fiúnak. Az őszi Nap.

A könyveim között kutakodva került elem
az 1901. október 24-én született **Balázs Fe-
renc** író, költő, unitárius papnak az 1973-ban
a bukaresti Kritérium Könyvkiadónál megie-
lent kis könyvecskéje, a **Mesék**, a világ egyik
legnagyszerűbb könyve. Benne az ajánlás
egy lánynak: *Ezeket a meséket sok boldog-
sággal és sok fájdalommal írtam. A magam
boldogságából és a magam fájdalomából. De
mind neked írtam ezeket a meséket. Köztük
Az őszi nap meséjét.*

Október 25. a nyári időszámítás vége. Az
október utolsó szombatjáról vasárnapra vir-
radó éjszaka, idén 25-ről 26-ra virradólag, a
hivatalos időszámítás visszatér a normális
mederbe. Az egykor praktikusnak tetsző ötlet
mára már nyűg. Rég meg kellett volna szaba-
dulni tőle...

Október 26. **Dömötör** napja. Dömötör a
keleti egyháznak kedvelt szentje. Tiszteleté-
nek hazai terjedését az is elősegítette, hogy a
későbbi magyar föld szülöttje.

Dicsőséges Szent Dömötör mártír – írja az

Somostető – Paraszak hullnak, mintha könnyek áztatnák a horzsolt arcú földet

Érdy-kódex – támada ezen Magyarorszá-
ból, Szerémségnek tartományából. . .

Ábrázolásából az esztergomi **Keresztény
Múzeum** (1490) mellett csak **Zsidve** templo-
mának egyik táblaképe (1508) maradt ránk.
Ez utóbbi Dömötör vértanúságát ábrázolja.
A Dömötör kedvelt keresztnév volt évszá-
zadokon át, főleg a székely katolikus nép kö-
rében. A moldvai csángóság névkultuszát már
az ortodoxia közelsége is magyarázza. Íme
néhány családnév alak: Dömötör, Demeter,
Döme, Deme, Demse.

A Szent Korona bizánci részének összetar-
tozó két zománcképén **György** és **Dömötör**
látható. Alakjuk a barbárokkal vívandó har-
cokban az ő mennyei közbenjárásukat jelké-
pezi.

Nem tudunk rá feleletet adni, hogyan,
mikor lett Dömötör a hazai juhászok védő-
szentjévé. A Dömötör napjához kapcsolódó
juhászmulatságokat, elszámolásokat, ame-
lyekből a szakrális mozzanatok már egészen
kihullottak, **Szabadfalvi József** foglalta
össze.

2015 óta október utolsó vasárnapja a **szé-
kely autonómia napja**. Erdély-szerzte és a
Kárpát-medence számos pontján fellobban-
nak a székely önrendelkezés őrtüzei. Európá-
ban nemzeti, nyelvi, kulturális szigetek
léteznek, amelyeket a történelem hozott létre.
Ezeket is Európa népei lakják. Legyenek
ezek a lángok a béke és a szabadság lángjai!

Október 28. október harmadik, skorpió ha-
vának első dekádjába két apostol is jutott.
Simon és **Júdás Tádé**. Perzsiában haltak vér-
tanúhalált. Simont kettéfűrészelték. Ennek
megfelelően fűrészt az attribú-
tuma. Ezért a favágók tisztelik
védőszentjüként. Mivel október
végén, a falevelek lehullásával
kezdődik a favágó idény, belá-
tható, ha az erdő munkásai az
ekkor ünnepelt szentektől kérték
az áldást. Elválaszthatatlan társa
Thaddeus, ami héberül bátor szí-
vűt, merészt jelent. Ő a vesztett
ügyek patrónusa. Még ma is él
itt-ott a mondás, miszerint
Simon-Júda hóval tömi be a szá-
dat!, habár az október végi hóhul-
lás az éghajlat-felmelegedés
eredményeként egyre ritkábbá
vált a Kárpát-medencében.

Október 30-án, 1820-ban szü-
letett Erzsébetvárosban az ör-
mény **Markovics Jakab**
földrajztudós. A marosvásárhelyi
gimnáziumban tanított 1843-tól,
de a szabadságharc után megfosz-
tották állásától. Később az erzsé-
betvárosi örmény algimnázium
igazgatója, 1887-ben vonult
nyugdíjba. 1848-ban jelent meg a
Mértani földrajz elemei című

munkája, mely a magyar szakkifejezések
szempontjából is fontos alkotás.

Néhai orvos Doctor Szotyori Josefnek
pora nyugszik e' sirban, ki születeti 1767-ben
N. Enyeden, tanult ugyan ott és Bécsben. Or-
voskodott M. Vásárhelyt 32 évig, hol meg is
holt 1833-ban. Nem csak mint orvos tüntette
ki magát tudományával s szenvedőket ápoló
munkásságával, hanem a' házassági, atyafi,
baráti szeretetnek 's közjó eránti buzgóság-
nak is szép példája volt. Kétség kívül örök ál-
landóságú emléke van néki ön tetteiből
készítve az Isten 's emberiség előtt.

E sírfelirat a marosvásárhelyi református
temetőben található, rajta botra tekeredő
kígyó. **Szotyori József** Marosvásárhely egyik
alapítója volt a marosvásárhelyi kórháznak.
1826-ban elsőként alkalmazta a városban a
himlő elleni oltást. Tagja volt az **Erdélyi Ma-
gyar Nyelvmívelő Társaságnak** is. 1833 ok-
tóber 30-án bekövetkezett halála előtt
vagyonát jótékony célokra hagyományozta:
a házát két diák taníttatásának költségeire,
könyvtárát és műszereit a református kollé-
giumnak. Ugyanebben az évben jelent meg
utolsó műve is: **A marosvásárhelyi országos
polgári gyógyintézet eredetének és föllállítá-
sának rövid és igaz története**.

Október végi sétámat **Horváth Istvánnak**
a Jóbarátban 1968-ban megjelent **Őszvégi
napok** című versével fejezem be.

Hull a cseresznyelevelével pirosan.
A fény megdermed, fázón nem moccan.
Deres pókhálón a csend hegedül.
Kint nem hallható. Bennem sír, belül.

Iringó vágta át a legelőn.
Nyomán tavaszra magva, sarja van.
Vajha nekem is lenne ily erőm.
Holtom után is tartani magam.

A nap kurta, az árnyék óriás.
Az éj növeszti nappali fiát.
Fenn a nagy égen csillagszemeknek
szállnak éken a síró vadlibák.

A bérc ragyog a szürke köd felett.
A köd kotorja alatt a telet.
De ha kikölti, kerengő pelyhe
előbb fenn a bérc ormára száll le.

Varjú repül felettem, rekedt hangját
belevési a szürke égbe.
Árnya áthúz szivemen, mintha
őszöm kihűlő, hunyó üszke égne.

Találkozunk majd novemberben, kívánom.
Maradok kiváló tisztelettel.

Kelt 2025-ben, a skorpió havának első
napján.

Szent Anna tó – Az ősz olyan némára festi a tájat, mintha fénye lenne a hallgatásnak

Épített örökségünk

A múlt visszhangja: a templom és kápolna emlékei

Gyergyószárhegy egyházközséget először 1494-ben említették a korabeli dokumentumok. 1566-ban Zárhegy néven fordult elő, 1576-ban Szárhegy, 1602-ben Zár Hegy, 1674-ben Säärhegy néven szerepelt. A falu első temploma 1235-ben épült, a hagyomány szerint, a Bányának nevezett helyen, ahol régen márványt bányásztak. A mai templom ősenek építkezési idejét ugyancsak a 13. századra tette Van Gondys egyetemi tanár, aki megállapítását a Domus Historiában található bejegyzésre alapozta. A 15. században a korai Árpád-kori templom helyébe gótikus templomot építettek. A templom déli oldalán kőbe vésvé az 1400-as évszám olvasható, amely valószínűleg az átépítés dátumát jelzi. A gyergyószárhegyi római katolikus templom a romantika és a késő gótika egyik szép emléke. Hargita megye műemlékeinek hivatalos jegyzékében műemlék erődtemplomként szerepel.

Nagy-Bodó Tibor

Egy szakvéleményezés szerint a mai templom őse 13. századi

Gyergyószárhegynek már a középkorban temploma volt, ugyanis 1494-ben Lázár Miklós VI. Sándor pápától búcsút eszközöl ki a szárhegyi templom javára. Ha megállja a helyét a következtetés, hogy a Gyergyó néven szereplő befizetések a pápai tizedjegyzékben három plébánia részéről történtek, akkor Szárhegy ezek egyike. Ettől függetlenül is bizonyos, hogy abban a korban a plébániatemplom már létezett.

Amit az 1400-as vésett évszám igazol

Ezzel összhangban a helyi hagyomány a templom keletkezési idejéről az 1235-ös dátumot őrzi. Az egy darab kőből készült keresztelőkút faragása hasonlít a Csíkban készült faragott tornácoszlopok középső részéhez. Az árpád-kori templom a 15. században részben vagy egészben helyét a gótikus templomnak adja át, pontosabban 1400-ban, amely átalakulás dátumát a templom déli oldalán kőbe vésvé örökítették meg, ez most másodlagos elhelyezésben látható.

Az 1590-es tűzvész megsemmisíti a templom oltárait

A torony építési dátumát szintén feljegyzés őrzi: 1488. A további építkezésekkel lehet kapcsolatos az 1494-es búcsúengedmény is.

Ebből a korból ma is áll a szentély, poligon záródással. Fel lehet ismerni a hajdani „csúcsíves alakításának kitördelt díszművészetét” – ahogy Orbán Balázs jellemzi. Ezt a kort idézi a torony alatti két csúcsíves ajtókeret is.

Megmaradt a szentély hálóboltozatának nyoma is. Rados szerint a szentély boltozata azonos volt a szegedi ferences templom mennyezetével.

A sekrestye régi padlásán különös faldísz látható: futó kutya, mely szintén középkori.

Az 1590-es tűzvész pusztításait megörökíti a krónika, ekkor esnek áldozatul a templom oltárai. A templom hajóját 1729-ben lebontják, meghagyva a szentélyt és a tornyot, és a következő évben tágasabbat építenek helyette, oldalkápolnákkal bővítve. Ugyanekkor magasítják a tornyot is.

Az 1729-es újjáépítés: az egykori műemlékből csak a szentély és a torony marad meg

1488-ban épült a torony, amelynek dátuma szintén bevésvé látható. 1492-ben Lázár

Miklós búcsút eszközölt ki VI. Sándor pápától a szárhegyi templom javára. Abból a korból származik a torony alatt lévő két csúcsíves ajtókeret, a poligon záródású szentély, ugyanazt a kort idézik a szentély hálóboltozatának maradványai. 1729-ben a templomot újjáépítették, csak a szentély és a torony maradt meg az egykori műemlékből. 1730-ban oldalkápolnával egészítették ki, ugyanakkor a tornyot is magasították. 1783-ban Fogarassy György gyergyószentmiklósi építőmester vezetésével a templomon egy nagyobb átalakítást hajtottak végre. A templom nagyobbik harangját gróf Lázár István készítette, amelyet sajnos 1944-ben ágyúöntésre használtak fel.

Az istenháza részei

Az épület három, jól elkülöníthető részből áll: a szentélyből, a főhajóból és a toronyból. A templomot magas kőfal veszi körül.

A szentély belsejében található a főoltár. Ez egy szoborrendszerből áll, melynek közepén Mária látható, karján a kis Jézussal. Lábánál a szentségtartó két oldalán pedig két szent szobra foglal helyet.

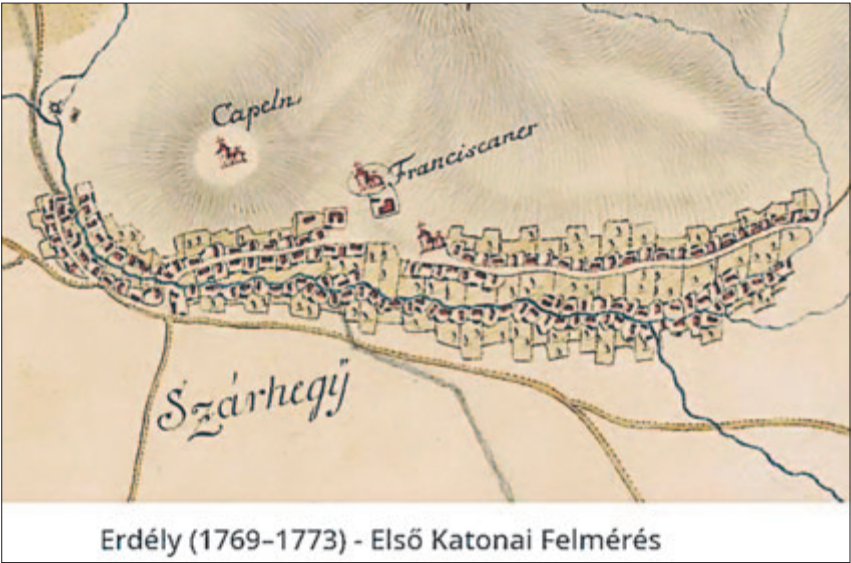
Fölötte egy kép, mely Máriát ábrázolja, ahogy a mennyben, nagy fényességben angyalok között áll. E kép két oldalán egy-egy angyal látható. És végül mindezek fölött a keresztre feszített Jézus. A főoltár előtt foglal helyet a miséző oltár. A szentélybe nyílik a sekrestye ajtaja, ezzel szemben pedig a káránház ajtaja. Ezeket elrejtí egy nagy boltív, mely egyben elválasztja a szentélyt a főhajótól. Ezen az alábbi felirat olvasható: „Hozzád fohászkodunk áldott Védasszonyunk”. Ezenkívül egy kis lépcső is elkülöníti e két részt. Régen áldoztató rács volt a lépcsőn, amit már lebontottak.

A mellékhajók freskói

A főhajóban a boltív két lábánál két mellékoltárt találunk. A jobb oldali falon két gótikus ablakon keresztül árad be a fény a főhajóba. A főhajó közepéből nyílik kétfelé két kis mellékhajó. Az egyikben a gyóntatószék, a másikban egy oltár foglal helyet.

A mellékhajók fölött két freskót találunk.

A bal oldali egy parasztszaladót ábrázol, amint a család fő és a nagyobb fiú hazaér a mezőről. A felesége és a leánya kenyeret sütnék, a kisebbik fiú játszik. Eközben a Szent Család néz le rájuk. Alatta egy felirat: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”.

A jobb oldalin a Szűzanya mennybéli megkoronázását láthatjuk. Alatta a felirat: „Ezentúl boldognak hirdet minden nemzedék”. A mennyezet két oldalán három-három kép található. A bal oldalon: 1. a húsvéti bárány kiontja vérét érettünk; 2. egy vázából két galamb eszik, amelyből kereszt nő ki; 3. egy kehely előtt ivó szarvas. A jobb oldalon: 1. a Melkizedek áldozata; 2. a kenyérszaporítás; 3. a vérevel fiókait tápláló pelikán. A főhajó végében található a kórus, ezen pedig az orgona.

A harangok és az órák

A toronyban három harang van: egy nagy, egy közepes és egy kicsi. Ma már motorral működtetik őket, de a haranglábban látható kötelek a valamikori kézzel való harangozást bizonyítják. A harangoknál hatalmas ablakok

tátonganak. Ezek fölött mind a négy oldalon órák vannak, de sajnos egyik sem működik, pedig az óraszerkezet még megvan. A torony fémlemezzel van fődve. Ezen a földén található az úgynevezett „nyolcablak”. Idáig lehet följutni a toronyba az eléggé ingatag faállványzaton. És persze a legtetején: a kereszt.

Az altemplomban a Lázár család tagjai vannak eltemetve

Amint azt már jeleztük, a templom szentélye poligon záródású, amelyen felismerhető a hajdani csúcsíves kialakítás kitördelt díszítése. A gótikus korból való a torony alatti két csúcsíves ajtókeret. Ugyanakkor a szentély hálóboltozatának nyoma is látható. A templomban található egy 13. századi homokkőből készült keresztelőkút darabja, amelyet a bukaresti Történelmi Múzeumban állítottak ki.

Az altemplomban a Lázár család tagjai vannak eltemetve. A templom előtt értékes kőkeresztek találhatók, a legrégebbi az 1660-as évekből származik.

Demján László műemlékvédő építész kiegészítése

Az Olt bal partján emelkedő Bánya-hegy vagy Szármány-tető jellegzetes képződménye a fennsíknak. Jellegzetes és meghatározó, hiszen rejtett altalaja székely magyar kincset, márványbányát, míg a felszíne Orbán Balázs szerint „imolát”, azaz imádkozó szent helyet bújtat. Ugye, így rögtön felértékelődik Bethlen Gáborunkhoz köthető híres kultúrtörténeti kincsünk, a várkastélyt szegélyező „imadomb” messzi földekre tűnődklő temploma és kápolnája.

A 17. század közepe óta fellelhető kereskedő és bőrfeldolgozó kézműves örmények adakozásai gyarapították Székelyföld és Erdély gazdaságát, kultúráját, sokszínűségét. A Csíki Lapok 1901. február 6-i számában tisztességteljesen megemlíti a templom vitrálablakában is fellelhető patrónus, Vákár László nevét, aki, idézzük: „...a zárdatemplom javítása és a szerzetes ház iránt táplált többszöri jóindulatát tanúsította, amely tevékenységéért megérdemlett...” kinevezését vehette át.

Nemzetünk tárgyi és szellemi értékmentésének büszke és halhatatlan katonái

Ez a gazdag örmény katolikus kereskedő segítőkész tevékenységéért a szerzetesek testvériségének tiszteletbeli tagságába választásával egy időben a „konfráter” tisztségének kitüntetését is megkapta. Közéleti tevékenységét emelte, hogy rá egy évre a gyergyószentmiklósi Hitelintézet Részvénytársaság igazgatótanácsának tagjai közé választották.

Ilyen nemes lelkű, gondos egyház- és hazafiainak köszönhetően maradhatott fenn sok kolostor, többszáz templom, kúria és kastély, paraszt és népi műemlék a mi kis Erdély-országunkban.

Sajnos, máig sok fellelhető kultúrkincsünk megmentőjének neve az ismeretlenség távoli történelmében veszett el, viszont a ránk maradt nevekre legyünk büszkék.

Ők nemzetünk tárgyi és szellemi értékmentésének büszke és halhatatlan katonái.

* A rendelkezésünkre bocsátott dokumentációért külön köszönet Keresztes Géza műépítész, műemlékvédő szakmérnöknek, a segítségért dr. Kálmán Attila tanár történésznek; az illusztrációkat, a régi és a mai képeket Demján László műemlékvédő építész a saját munkájából és gyűjteményéből küldte el a szerzőnek. Összeállításunkat szakembereink hozzászólásával – befejező részként – még kiegészítjük.

FEHÉR FEKETE

Szerkeszti: Vajda Gyöngyi 1175.

Népköltésű aforizmát idézünk a rejtvény főszóiban.		1	ARRA A HELYRE	KUTYA KÖZKATONA	IGÉNYEL	CSERMELY	A HUN ATTILA MÁS NEVE
		J					S
		SZLÁV IGEN KOPASZ			ÉRZÉKEL ÁLLAMI ILLETÉK		
2	M	FED, BORÍT ... ET TOI (GÉRARDY)				ALÁ HOSSZÚ NŐI SÁL	
FOHÁSZ			JÓTEKONY- KODIK		HABZÓ ITAL (NÉP.)		
			FÉRFINÉV (JAN. 17.)		RÓMAI 55		
IBSEN DRÁMÁJA			FOGARAS FOLYÓJA			KILO (RÖV.) NŐI NÉV (JÚL. 23.)	
			... IPSO (VELEJÁRÓ)				
MAGATOK TILTÓ SZÓ			A NEON VEGYJELE		RÖPLABDA MADÁR- BÖRTÖN		
			HAMIS				
		ROSSZ KIVÁNSÁG GÖDÖR KÉSZÍTÉSE			KÁLYHA SÜTŐJE		
					SKÁLAHANG		
DÍSZRUHA				FINN-SVÉD SZIGET			
				SZINTÉN			
... KIRÁLYA (LALO OPE- RÁJA)			KEVERT SZÍN			EGYKEI MESEBELI TÖRPE	
			PÁROS SZERVÜNK				
KESKENY TERÜLET- RÉSZ			OLASZ IGEN		TRIKÓ		
			TÁGAS		TÉLI SPORT		
RUHA TAR- TOZÉKA A HÁZBA				TÁRSA (RÖV.)		EGYENI RENDEZGET, PAKOL	
				KOCKÁZTA- TOTT PÉNZ			
		MI TÖBB HALLGAT A SZÁVÁRA			KERESZT- FELIRAT		
					SEGÉLY- KÉRÉS		
ANGOL SARK- KUTATÓ (JOHN)			TOVÁBBÁ		CSECSEMŐ- SÍRÁS		HORDÓ- MÉRTÉK
			ANGOL NŐI NÉV		MOSTANI		
LYUKAS HÍD!		ELEMI PARÁNY			TEGNAP UTÁN		
		A NAGY VARÁZSLÓ			PÁROSAN ÖRÜLI		
CERUZA				SZÖGLET			
				OLASZ AUTÓJEL			
L. N. J.	B				GYORSAN PÁROLGÓ		

A FRANCIA ÍRÓ
című pályázat nyertesei:

Kiss Tilda,
Marosvásárhely, Gyöngyvirág u.
Kiss Viktor,
Marosvásárhely, 1848. út

A pályázati rejtvény megfejtése:
A SZELÍDSÉGGEL SZEMBEN NINCS ELLENÁLLÁS.
RENARD

Kérjük a nyerteseket, jelentkezzenek
a 0265/268-854-es telefonszámon.

Megfejtések
az október 17-i
számból:

Ikrek:
Kígyómarás

Skandi:
Reggel még rózsás arc, estére
sápadt csontok.

KOBÁK KÖNYVESBOLT

Marosvásárhely,
Győzelem tér
18. szám,
www.bookyard.ro

PÁLYÁZATI REJTVÉNY

PÁLYÁZATI SZELVÉNY	EGY KÖZMONDÁS	1	2	3	4	U	5	6	7	8	N
		9					10				
11	12	13	14	15			16		17		18
19						20			21		22
23					24			25		26	27
28			29	30			31	32		33	34
35		36		37			38		39		40
Á		41	42			43			44		45
47	48				49			50		51	52
53				54					55		56
K			J					57	T		

VÍZSZINTES:

1. Egy közel-keleti közmondást idézünk. 9. Síkság. 10. Dél-ázsiai állam. 11. Feltett szándék. 16. Színdarab. 18. Rakatlan! 19. Város (orosz). 20. Ásványi főszer. 21. Szintén ne. 22. Átjáró a folyó fölött. 23. Angol hossz mérték. 24. Vidám időtöltés. 26. A beszélés atomja. 28. Hamis. 29. Forma. 31. Folyadék. 33. Nagy kazah tó. 35. Fontos ipari fém. 37. Vásárlási érték. 38. Ökör lesz belőle. 40. Az egyik szülő. 41. Reg és ... (Arany János verse). 43. Rag, a -be párja. 44. Adam párja. 46. Védelméz. 47. Zola regénye. 49. A nagy-olvasztó kohó mellékterméke. 51. Kicsinyítő képző. 53. Angyalrang. 54. Az egész szét-szedésével keletkező rész. 55. Esetleg. 57. Az idézetet adó nép.

FÜGGŐLEGES:

1. Idegen művészet. 2. Olasz író (Dario). 3. Visszataszító. 4. Ritka (románul). 5. Határ (latin). 6. Jemeni, norvég és osztrák autójel. 7. Láda tartalma! 8. A csend lehet ilyen. 11. Az idézet befejezése. 12. Ausztráliai fára mászó kis mackó. 13. Bevarró! 14. Fejetlen iroda! 15. Jótékonykodik. 17. Gödröt készít. 20. Több mint elég. 22. Körtánc (román). 24. Harap. 25. Negyven rabló babája. 27. Beszab! 30. Szemmel érzékel. 32. Dal. 34. Falusi öreg bácsi. 36. Egy személy sem. 38. Fosztóképző. 39. Féltve őriz. 42. Francia rt. (röv.). 43. Erdélyi származású színésznő (Margit). 45. Komolyan szándékozik. 48. Hárman a farmból! 49. Vegyi anyag, a pH-ja kisebb mint 7. 50. Zabszemek! 52. Utó ellentéte. 54. Azonban. 55. Növény alsó része. 56. Mákszemek!

L. N. J.

A pályázati rejtvényben szereplő helyes megfejtéseket november 6-ig a Népújság cí-mére (Dózsa György u. 9. szám) beküldők közül két személy egy-egy könyvet nyer. A pályázati szelvényt – a pályázat címével együtt – kérjük kivágni és a borítékra rá-ra-gasztani.

Afrika

1	2	N	3	4	5	Y
6			7			
8		9			10	
11				12		A
		13			14	15
15	16			17		18
19			20			

VÍZSZINTES:

1. Afrikai nagy tó. 6. Félcsap! 7. Örökségjelző. 8. Fekete (francia). 10. Sokból semmi! 11. Kiirtás utolsó áldo-zata. 13. Rossz kívánság. 15. Magasz-tal. 17. Germán nép. 19. Fűszer. 20. Örlemény.

FÜGGŐLEGES:

1. Oktatás. 2. Erdélyi történész (Péter, báró). 3. A nyelvőcső része. 4. Bekapó! 5. A nátrium és a kén vegyjele. 9. Rajongva szeret. 12. Román költő (Octavian). 14. Betegség. 16. Paripa. 18. Arat!

1	2	3	4	I	5	A
6					7	
			8		9	
10	11		12			
13		14				O
	15				16	
17				18		

VÍZSZINTES:

1. Afrikai állam. 6. Ének az operá-ban. 7. Francia börtönsziget. 8. Küzdő-tér. 10. Arany (francia). 12. Három (latin). 13. Csikótojása híres. 15. Csa-var része. 17. Fejünk dísz. 18. Mézelő rovar.

FÜGGŐLEGES:

1. Merész. 2. Parancsoló. 3. Becézett Mária. 4. Kemény papír. 5. Kilenc (angol). 9. Miattam. 11. Keret. 14. Cse-csemőital. 16. Vonalzóféle.

L. N. J.

Gyűjtőként a magyar „aranykorban”

Műkincsek egykori otthonában

Remekművek és élettörténetek izgalmas összefonódásáról, a magyar műgyűjtés aranykoráról és hanyatlásáról, a világban szét-szórt kincsek rejtélyes – sok esetben máig feltáratlan – utóéletéről is hallhatott a marosvásárhelyi Kultúrpalota Kistermének kis-számú, de annál érdeklődőbb közönsége a Maros Megyei Múzeum október 17-i, péntek délutáni művészettörténeti estjén. A Marosvásárhelyi Polgármesteri Hivatallal együttműködésben szervezett együttléten két neves magyarországi művészettörténész – *Molnos Péter és Barki Gergely* – kalauzolta a nagyjérdeműt a múlt század első évtizedébe.

Nagy Székely Ildikó

A rendezvény házigazdájaként *Oniga Erika*, a megyei múzeum művészettörténésze, muzeológusa Molnos Péter *Elveszett örökség* című kötetét ajánlotta a jelenlevők figyelmébe, majd át is adta a szót az előadónak, aki a magyarországi műgyűjtésnek a 19. század végétől az 1910-es évek végéig terjedő fénykorának öt központi figuráját, a legnagyobbakat mutatta be sztorikban (is) gazdag értekezésében.

A példakép

Elsőként *ifj. Andrássy Gyula gróf* (1860–1929), a nagy tudású mintaadó példás életébe és pazar életterébe nyerhetett betekintést a hallgatóság. Ezt megelőzően az előadó a virágzó kor háttérét körvonalazta.

A kiegyezés után óriási gazdasági fejlődés kezdődött Magyarországon, hatalmas vagyonok halmozódtak fel egy-egy család, illetve vállalkozás, főként a zsidó nagypolgárok kezében. Köreikben jelentkezett egy asszimilációs igény, hasonlítani akartak az arisztokráciára, és ennek velejárója volt, hogy jelentős műgyűjteményeket hoztak létre. Ezen a téren a stafétát az arisztokráciától a városi zsidó polgárság kezébe *ifj. Andrássy Gyula gróf* adta át, aki társadalmi rétege utolsó mohikánjának tekinthető.

– Az ő gyűjteménye nem annyira jelentős, inkább a mintaadó szerepe fantasztikus, hiszen őt tekintette követendő példának minden gyűjtő – emelte ki a művészettörténész. *Ifj. Andrássy Gyula* a kor számos publikációjában, például a *Vasárnapi Újságban* tárta nyilvánosság elé kincseit, sőt szervezett látogatásoknak is teret adott budapesti Fő utca 11. szám alatti palotájában. Akkoriban egyébként ez nem volt meg-

lepő, a gyűjtők ugyanis gyakran feltárták otthonaikat az érdeklődők előtt, mivel gyűjteményeik bemutatását kultúrmisszióknak, közösségi feladatnak tekintették. A gyűjtőszervezőnek időnként még politikai karrierjét is alárendelő Andrássy tulajdonában levő festmények – amelyeknek reprodukcióiból az előadó jó párat kivetített – négy nemzedék gyűjtőmunkáját dicsérték, ezek között található az apai örökségként kapott Rembrandt-önarckép is, amelyről jóval később derült ki, hogy nem eredeti. De *Munkácsy*-, *Turner*-, *Jules Bastien*-, *Gustave Courbet*-műveket is megcsodálhattunk a pompás enteriőrökben – amelyekben az értő és éles szem a füles fotel alját megrágcsáló vadászkutya „alkotását” is felfedezheti –, ezeknek a műrekeknek a festői rendezetlenségében azonban még nyoma sincs a múzeumi tudatosságnak.

A motiváló erő

Hasonlóan spontán elrendezésű *báró Kohner Adolf* (1866–1937) műtárgyvilága, a festmények között azonban, akárcsak Andrássynál, megvan az összecsendülés színben, stílusban, korban – hangzott el a továbbiakban. Molnos Péter elárulta: e miatt a gyűjtő miatt kezdett foglalkozni ezzel a tematikával, a *Zafir Dezső* műgyűjtőnél látott *Kohner-kartotékok* – amelyek a család címerét, a szóban forgó kép adatait, valamint a reprodukcióval és a kiállítással kapcsolatos adatokat is tartalmazták – számos kérdést vetettek fel benne a képek utóéletét illetően. A *Kohner* élettereit megjelenítő fotók között a műalkotások „nagyágyúit” felvonultató sárga zeneszalon is felvillant, ami minőségileg az egyik legtöményebb enteriőrnek számít a magyar művészettörténetben. Az első világháború kitörése után egyébként, amikor a párizsi

Molnos Péter művészettörténész

műkincspiact bezárult, *Kohner* a Berlinből beszerezhető kis bronzszobrokra tért át, emellett avantgárd német festők műveiből is vásárolt.

Sorsdöntő találkozás egy bankban

A műkincsek szerelmeseinek sorából nem hiányozhatott a kenyerét korábban kávéházi énekesként kereső, ösztönös zseninek tekinthető *Nemes Marcell* (1866–1930), minden idők legnagyobb magyar műgyűjtője, aki soha nem sajátított el idegen nyelveket, mégis a legismertebb külföldi műkereskedőkkel bonyolított le fontos tárgyalásokat. *Nemes Marcell* kincsei között a *Rippl-Rónai József* által festett önarcképét is láthattuk, majd az előadó arra hívta fel a figyelmet, hogy az *El Greco*-, *Cézanne*-, *Rembrandt*- és *van Gogh*-remekművek mellett *Nemes* minden mást is hajlandó volt megvásárolni, *Ferenc József* orchideagyűjteményétől a szőnyegekig.

A műgyűjtő – az előadáson negyedikként bemutatott – *báró Herczog Mór* Lipótnak (1869–1934) köszönhette felemelkedését. A legenda szerint a pénzzsűkében levő férfi éppen akkor könyörgött hiteleért egy bankban, amikor ugyanott *Herczog* ahhoz kért tanácsot, hogy mibe fektesse be a számlájára havonta befolyó hatalmas összeget. A bankárok összehozták őket, és ebből a találkozásból egy húszéves barátság született, aminek jelentős anyagi vonzata is volt. *Herczog*

Mór Lipót Andrássy úti palotájában *ifj. Andrássy Gyula gróf* és *báró Kohner Adolf* élettereitől eltérően múzeumi jelleget ölt a műkincsekkel berendezett dolgozószoba, a képek alsó része például egyeztetve van.

Hamisítványok, kedvezőtlen cserék

A műgyűjtők már abban az időben is belefutottak hamisítványokba – tudtuk meg *Molnos Péter*től –, ez a *Herczog* tulajdonában lévő egyik *Goya*-képről, *Nemes Marcell* öt *van Gogh*-képe közül pedig kettőről derült ki.

A legjelentősebb magyar műgyűjtők bemutatója a festőművészként is ismert *báró Hatvany Ferenc*c (1881–1958) zárult. *Hatvany* vagyonát apja, a magyar cukoripar legnagyobb alakja alapozta meg, a gyűjtő ebből a havi „kiosztásban” kapott örökségből rendszerint Párizsban vásárolta meg a saját művészi ideáljainak megfelelő alkotásokat. A tulajdonában volt *Cézanne Csendélet almákkal* című festménye is, amit – akárcsak egy rendkívül értékes *Renior*-művet – elcserélt egy másik képre, erre utóbb élete nagy tévedéseként emlékezett vissza.

Molnos Péter értekezése végén kiemelte, hogy bár a múlt századi történelem drámai mozzanatai – többek között a holokauszt és a szovjet úgynevezett műtárgy-szerzeményezés – folytán a magyar műkincsek nagy része „szétgurult” a világ szerencsésebb részeiben, zömében Amerikában, amikor művészettörténettel kezdett foglalkozni, úgy érezte, az ő feladata, hogy ezeket a „titkos ügynököket” megkeresse.

– Ha összefoglaljuk egy kötetbe, és így a világ elé tárjuk őket, akkor egy kicsit újra közünk lesz

hozzájuk – tette hozzá az előadó, aki tudatosítani szeretné az érdeklődőkben, hogy bár ezek a remekművek már nincsenek Magyarországon, egykor ott voltak, tehát a magyar kultúra erejét jelzik.

Ez a szándék valósul meg a művészettörténész *Megtalált képek* című, tavaly kiadott művében, ami *Oniga Erika* reményei szerint az elkövetkezőkben egy újabb művészettörténeti est témája lehet, a Kultúrpalota közönségének örömére.

Levélsorok közt egy vándortárlat színtertjei

A rendezvény második felében *Barki Gergely* művészettörténész az Új magyar festők 1909-es, három-állomásos – Kolozsvárt, Nagyváradot és Aradot érintő – vándorkiállításáról értekezett. A preavantgárd alkotói csoport, A Nyolcak létrejöttét megalapozó vidéki turné eddig elkerülte a művészettörténetírás figyelmét – tudtuk meg az előadótól, aki részletgazdagon idézte fel az ötletgazda *Bölöni György* műkritikus, *Ady Endre* barátjának alakját. *Bölöni* a múlt század első felének egy olyan entellektüelje volt, aki egy párizsi műteremházba költözve ismerkedett meg a kor fiatal tehetségeivel, köztük számos magyar festővel. A vándortárlat megszervezésében az anyagi haszon motiválta, számításai azonban nem jöttek be, így a *Herkulesfürdőre*, *Temesvárra*, *Szegedre*, valamint *Debrecenbe* tervezett kiállítások elmaradtak.

Bár a megtartott tárlatoknak egyetlen katalógusa sem ismert, *Barki Gergely* előadásában megpróbálta rekonstruálni a három helyszínen nyilvánosság elé tárt műveket, többek között *Rippl-Rónai József*, a *Nyolcak* tagjai és a nagybányai rebellis nemzedék, a „neósok” alkotásait. A hallgatóság számára is igen érdekfeszítő kísérletben korabeli levelek voltak a fő segítőtársak, például a *Rippl-Rónai József*hez írt sorok, amelyek tanúskodnak arról, hogy milyen képeket válogathatott ki *Bölöni György* az alkotó műterméből. A „Kövére kis meztelen nő egy nagy víz mellett” leírás például minden bizonnyal *Rippl-Rónai Akt teraszon* című festményére utal – tudtuk meg az előadótól. A *Nyolcak* csoportból *Barki Gergely Czóbel Bélára*, a depressziós *Czigány Dezsőre*, a vándorkiállítás idején még suhancnak számító *Berény Róbertre* és *Tihanyi Lajosra* tért ki részletesebben. Az izgalmas történetekkel teleszótt előadás végén a művészettörténész így összegzett: még nincs kész teljesen a rekonstrukció, de ha az egykori vándortárlat eddig beazonosított képeiből készülne egy kiállítás, már az színporkázó lenne.

Premierek, Oscar-esélyes alkotások és közönségtalálkozók a 33. Alter-Native nemzetközi rövidfilmfesztiválon

A november 5–9. között megrendezendő 33. Alter-Native nemzetközi rövidfilmfesztivál ezúttal is túlmutat a rövidfilmek világán: a marosvásárhelyi esemény egyik erőssége, hogy a rövidfilmes versenyprogram mellett teret biztosít a magyar és román nagyjátékfilmek számára is. A fesztivál közönsége idén különösen gazdag válogatást láthat a legfrissebb hazai és nemzetközi sikereket elért alkotásokból – köztük több romániai premierrel, szakmai beszélgetéssel és közönségtalálkozóval.

Az Alter-Native keretében Romániában másodszor lesz látható Enyedi Ildikó **Csendes barát** című filmje – amely több díjat is nyert a Velencei Filmfesztiválon. A Csendes barátnak ítéltek La Rochesur-Yon 16. nemzetközi filmfesztiváljának Ciné+ nagydíját. A hazai mozikba csak jövő tavasszal kerülő alkotás innovatív történetmesélésével vívta ki a nemzetközi zsűri elismerését. A film három történetet mesél el, ember és növény három tétova találkozását. A vetítést beszélgetés követi az operatőr és a látványtervező részvételével.

Egy második előbemutatóra is sor kerül a fesztiválon: a hivatalos romániai bemutató előtt öt nappal láthatják a nézők Deák Kristóf Oscar-díjas rendező új, **Egykutyá – betelt a pohár** című játékfilmjét, amelyben négy egykori kollégiumi barát újra találkozik, tíz évvel azután, hogy felrobbantották egymás életét.

Till Attila új filmje, az **És mi van Tomival?** – amely az alkoholizmus társadalmi következményeit vizsgálja érzékeny és mélyen emberi megközelítéssel – Romániában most kerül először a közönség elé.

Fazakas Péter **Ványa bácsi – Buborékkeringő** című alkotása szintén romániai premier: a film elnyerte a legjobb film díját az indiai Bangalore-ban, valamint meghívást kapott többek között New Yorkba és Bécsbe is. A film operatőre, Dévényi Zoltán idén elnyerte a Magyar Mozgóképek Díját. A vetítés után a rendező, Fazakas Péter találkozik a nézőkkel.

Marosvásárhelyi premierként láthatjuk Hajdu Szabolcs **Egy százalék indián** című filmjét, amely a rendező párkapcsolati trilógiájának zárórésze. A film a 44. Magyar Filmszemlén elnyerte a legjobb forgatókönyv díját, míg a trilógia korábbi részei az elmúlt években már szerepeltek az Alter-Native műsorán. A fesztivál programjában helyet kap Schwechtje Mihály **Sünvadászat** című alkotása is – egy érzékeny, feszültséggel teli történet. Mindkét film operatőre Bántó

Csaba, akivel a vetítések után találkozhat a nézőközönség.

Teodora Ana Mihai **Az évszázad rablása (Jaful secolului)** című alkotását nevezte Románia a 2026-os Oscar-díjra. A film – amely számos rangos fesztiváldíjat nyert már – egy valódi műkincslopás drámáján keresztül vizsgálja a Kelet és Nyugat közötti bonyolult viszonyokat. A film eddig már számos rangos elismerést elnyert: fődíjat kapott a Varsói Nemzetközi Filmfesztiválon, a legjobb női főszereplőnek járó díjat a Tokiói Nemzetközi Filmfesztiválon (Anamaria Vartolomei alakításáért), valamint díjazták Szófiában és Sanghajban is. A valós ese-

Tudor Giurgiu: Pădurea de molizi

mények ihlette alkotás is a szerepel a fesztivál programjában, akárcsak Radu Jude filmje, a marosvásárhelyi születésű Tompa Eszter főszereplésével Kolozsváron forgatott **Kontinental '25**, amely Ezüst Medvét kapott a legjobb forgatókönyvért a 75. Berlini Nemzetközi Filmfesztiválon.

A romániai filmkínálatot Tudor Giurgiu **Pădurea de molizi (A fenyőerdő)** című drámája egészíti ki, amely az 1941. április 1-jei, Fântâna Albă-i tragédiát dolgozza fel a túlélők visszaemlékezései alapján.

Fazakas Peter: Ványa bácsi – Buborékkeringő

A Drakula halála című némafilm vetítése különleges mozis élményt kínál: az alkotást élőzenei aláfestéssel kísérik neves zeneművészek, akik játékuikkal új életre keltik a filmet, amely az első, erdélyiek által rendezett és gyártott Drakula film. Az erre az alkalomra írt kísérőzenét a szerző Cári Tibor (billeentyűs hangszerek), Szabó J. Attila (cselló), Patricia Marchiş (szaxofon) és Pál Petra (zongora) adja elő.

A fesztivál idei különlegességeként először szerepel amerikai nagyjátékfilm az Alter-Native programjában: a romániai gyökerekkel rendelkező Lior Geller **A világ megremeg (The world will tremble)** című alkotása Romániában most kerül először bemutatásra. A valós eseményeken alapuló, feszültséggel teli film főszereplői merész szökésekre készülnek egy náci haláltáborból, hogy közvetlen szemtanúként először számoljanak be a holokausztról a világnak. A vetítés után a közönség személyesen is találkozhat a rendezővel, Lior Gellerrel, akit a Romániába 70 év után visszatérő édesapja is elkísér a fesztiválra.

A gyerekek sem maradnak program nélkül: Fazakas Kinga és M. Tóth Géza **Bogyó és Babóca 5.** –

Hónapok meséi című rajzfilmje a legkisebb nézőknek szól.

Újdonság az idén az Alter-Native első éjszakai vetítése: pénteken este a Growth Reaktor Egyesület szervezésében 18 felüliek számára olyan horrorfilmek kerülnek vászonra, mint Ben Leonberg **Jó kutyus: Hűség a végsőkig** vagy David Moreau **Veszettek** c. alkotása, amelyet az ősz egyik legizgalmasabb horrorfilmjeként tartanak számon.

A 33. Alter-Native nemzetközi rövidfilmfesztivál idén is arra törekszik, hogy széles körben mutassa be a régió kortárs filmművészetének sokszínűségét, és lehetőséget teremtsen a közönség, az alkotók és a szakma közötti párbeszédre – legyen szó játékfilmről, rövidfilmről, dokumentum- vagy animációs alkotásról.

A 33. Alter-Native nemzetközi rövidfilmfesztivál társszervezője a Growth Reaktor Egyesület.

A fesztivál partnerei: a Maros Megyei Tanács, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem, valamint a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház.

Főtámogatók: Marosvásárhely Polgármesteri Hivatala, a Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága, a Kulturális Minisztérium, a Communitas Alapítvány, valamint a Bethlen Gábor Alap (Magyarország).

Enyedi Ildikó: Csendes barát

The Death of Dracula

UDVARTÉR SZÍNHÁZ

Marc Camoletti: **Boeing, Boeing** – Leszállás Párizsban
Vígjáték 14 éven felülieknek
2025. november 9., 19.00 óra, Marosvásárhelyi Nemzeti Színház
Jegyár: 45/25 lej.
Jegyek online: <https://in-time.hu/e/boeing-marosvasarhely-1109>

A hirdetési rovatban
megjelent
közlemények, reklámok
tartalmáért a hirdetésfeladó
vállalja a felelősséget!

ADÁSVÉTEL

ELADÓ 5 köbméter faanyag bon-
tásból, 35 méter nagyon jó minő-
ségű vaskerítés, alkudható. Tel.
0740-566-991. (26863)

ELADÓK: kerekesszékek, vécé-
szék, vécémagasító, könyökbót,
új vécékagyló, Zenit-E fényké-
pezőgép. Tel. 0771-358-916.
(26873-I)

ELADÓ must, ajtók kerettel. Tel.
0743-774-327. (26867-I)

KÜLÖNFÉLÉK

RENDELÉSRE BÚTORT ké-
szítek. Tel. 0748-691-858.
(68310)

Küldőpapírral **ingyenes laboranalízisek**
a **Procardiánál**, időpontfoglalás nélkül. Érdeklődni
a 0265/210-087-es telefonszámon. (68867-I)

FUVART, bútorhordást vállalunk
személyzettel, külföldre is, és tör-
melékszállítást. Tel. 0749-543-104.
(68850)

TAKARÍTÁST vállalok. Tel. 0757-
164-713. (26868)

VÁLLALUNK: fakivágást, fael-
hordást, épületbontást, törmelék-
elszállítást. Tel. 0770-621-920.
(26722)

VÁLLALUNK udvartakarítást,
csatornatisztítást, cserépforga-
tást, tetőfelújítást, festést. Tel.
0749-909-182. (26831)

KIÜRESÍTÜNK tömbházlakást,
házat, elszállítjuk a bútort, a fő-
lősleges dolgokat. Tel. 0747-816-
052. (26826)

LÉPCSŐHÁZFESTÉST vállalok.
Tel. 0741-699-761. (26849)

IDŐSGONDOZÁST vállalok. Tel.
0751-504-271. (sz.)

VÁLLALUNK festést, elszállí-
tunk dolgokat. Tel. 0750-751-
798. (26813)

SZAKEMBER vállal: tető-
készítést, kisebb javításokat
saját anyagból is, bádogos-
munkát, vakolást, meszelést,
kerítés- készítést (vasból is
hegesztünk), balkonszigetelést,
törmelékelhordást, kertek ta-
karítását, garázstető-készí-
tést, -javítást, azonnal. Nyugdí-
jasoknak 18% kedvezmény. Tel.
0734-016-805, 0769-638-152,
István. (sz.)

Mi idén nem árat, hanem
SZÍNVONALAT EMELÜNK!

Keresse a lapárosoknál és
az ismertebb könyvesboltokban,
vagy rendelje meg online
a www.magyarlapok.ro oldalon!

www.facebook.com/SzekelyKalendarium

SZOLGÁLTATÁS – ÜZLETI AJÁNLAT

**REDŐNYÖK, SZALAGFÜGGÖNYÖK, ROLETTÁK, GA-
RÁZSKAPUK** és egyéb árnyékolástechnikai cikkek, automati-
zált változatok, nyílászárók. TERASZBEÉPÍTÉS üveggel és
ponyvával. Tel. 0745-379-638. (68858)

OPTIKAI TECHNIKUSI MUNKAKÖRBE keresünk frissen
érettségizett munkatársat betanításra. Érdeklődni a következő
telefonszámon: 0723-244-200. (sz.)

FÉMMEGMUNKÁLÁSBAN jártas munkaerőt keresünk szí-
nesfémöntödénkbe. Tel.:0744-503-022. (-I)

VESZÉLYES fák kivágását; gyümölcsfák metszését; díszfák
kezelését; sövényvágást; elbokrosodott bel- és külterületek ta-
karítását; méterfa összevágását, rönkök foszniba vágását, kutak
kitakarítását vállaljuk. Tel.: 0756-868-569. (p-I)

MEGEMLÉKEZÉS

Eltelnek a hónapok, majd az évek. Előkerülnek a múltból
az emlékek, érzések, amiket nem lehet feledni.

Kegyelettel emlékezünk

KERESTÉLY SÁNDORRA

halálának ötödik évfordulóján. Nyugodj békében!

Emlékét őrzik szerettei. (26863-I)

Fájó szívvel lelkünkben, soha el nem múló szeretettel em-
lékezünk drága édesapánkra,

HÉJJAS GYÖRGY

cipészmasterre

halálának tizedik évfordulóján. Isten kegyelme által nyu-
godjon békében! Gondoljunk rá kegyelettel!

Szerető lányai, vejei. (26866-I)

Tavasszal, ha a tó partján kék nefelejcs virágzik,
Darumadár újra megjön, nem marad el sokáig.

De ahová én elmegyek, ott nincs se tél, se kikelet,
Nincs szerelem, nincsen féltés,
nincsen onnan visszatérés sohasem.

Kedves nótájával emlékezünk Édesanyánkra,
a szentgericei

TOÓS IRMÁRA,

aki már 20 éve nincs közöttünk.

Szerettei. (-I)

OPTICA
OPTOFARM

**SZEMÜVEGLENCSE-
KEDVEZMÉNY
EGYETEMISTÁK
SZÁMÁRA**

-20%

2025. október 1. - november 30.
között a készlet erejéig

Marosvásárhely

 STÍLUS ÉS KÉNYELEM – MIND EGY HELYEN!

*További részletek az üzletekben vagy www.optofarm.ro

**Újdonságok a
Kobak könyvesboltokban:**

Patricia Gucci
**Gucci - Egy sikeres
dinasztia története**

Leiner Laura
**40
NYÁRI
NAP**

Keresse fel kávézónkat
a vásárhelyi
könyvesboltban!

Leiner Laura
40 nyári nap

Marosvásárhely, Győzelem tér 18.szám
Szászrégen, Mihai Viteazu út 15.szám

CityTv
MAROSVÁSÁRHELY

**MAGYAR NYELVŰ ADÁS
KEDD, PÉNTEK 19:00 ÓRA**

228-as
a DIGI hálózatban

**MAROS
MŰVÉSZEGYÜTTES**

SÁRGA RÓZSA

JÓKAI MÓR REGÉNYE NYOMÁN

RENDEZŐ-KOREOGRÁFUS **KÖNCZEI ÁRPÁD**

**• Október 24., 19 óra:
Sárga rózsa, Marosvásárhely,
Maros Művészegyüttes székháza**

A Nemzeti Táncszínház szervezésében, a program a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásával,
a Jókai 200 emlékévként keretében valósul meg.